

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. Vtrum fuerint necessaria post Christi aduentum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

etiam sanctificatur. ergo ante Christi aduentum post peccatum oportuit esse quaedam sensibilia signa, quibus fides sua de Christo futuro, homo protestatur. ergo oportuit tunc esse sacramenta quaedam. Prima consequentia probatur, quia nullus post peccatum sanctificatur, nisi per Christum, &c. Secunda consequentia probatur: quia huiusmodi signa dicuntur esse sacramenta.

oportebat ante Christi aduentum esse quaedam signa visibilia, quibus homo fide suam protestaretur de futuro saluatoris aduentu. Et huiusmodi signa dicuntur sacramenta. Et sic patet, quod ante Christi aduentum, necesse fuit quaedam sacramenta institui.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod passio Christi est causa finalis veterum sacramentorum: quia scilicet ad ipsam significanda sunt instituta. Causa autem finalis non precedit tempore, sed solum in intentione agentis, & ideo non est inconueniens aliqua sacramenta ante Christi passionem fuisse.

AD SECVNDVM dicendum, quod status humani generis post peccatum & ante Christum, dupliciter potest considerari. Vno modo, secundum fidei rationem: & sic semper vnus & idem permansit; quia scilicet iustificabantur homines per fidem futuri Christi aduentus. Alio modo, potest considerari secundum intentionem & remissionem peccati, & expressa cognitionis de Christo. Nam per incrementa temporum, & peccatum cepit in homine magis dominari, intantum quod ratione hominis per peccatum obtenebrata, non sufficerent homini ad recte viuendum precepta legis naturae, sed necesse fuit determinari precepta in lege scripta, & cum his quaedam fidei sacramenta. Oportebat etiam, quod per incrementa temporum magis explicaretur cognitio fidei: quia vt Gregorius dicit, Per incrementa temporum creuit diuinae cognitionis augmentum. Et ideo etiam necesse fuit, quod in veteri lege quaedam sacramenta fidei, quam habebant de Christo venturo, determinarentur: quae quidem comparantur ad sacramenta, quae fuerunt ante legem, sicut determinatum ad indeterminatum: quia scilicet ante legem non fuit determinate prefixum homini, quibus sacramentis vteretur, sicut fuit per legem, quod erat necessarium, & propter obtenebrationem legis naturalis, & vt esset determinatio fidei significatio.

AD TERTIVM dicendum, quod sacramentum Melchisedech, quod fuit ante legem, magis assimilatur sacramento nouae legis in materia, in quantum scilicet obtulit panem & vinum (vt habetur Gen. 14.) sicut etiam sacrificium nouae legis oblatione panis, & vini perficitur. Sacramenta tamen legis Moisaicae magis assimilantur rei significatae per sacramentum, scilicet passioni Christi, vt patet de agno paschali, & alijs huiusmodi: & hoc ideo, ne propter continuitatem temporis, si permaneret eadem sacramentorum species, videretur sacramenti eiusdem esse continuatio.

¶ Super Quaestione 61. Articuli quartus.

Titulus clarus. In corpore vna conclusio: Oportet in noua lege esse quaedam alia sacramenta. Probatur. Sacramenta sunt signa, qua homo iustificatur: ergo oportet esse alia sacramenta,

homil. 16. in Ezech. a me dia.

4. dist. 7. q. 1. ar. 2. quest. cor. di. 2. ar. 4. q. 1. Et 4. protestantia fides, qua homo iustificatur: ergo oportet esse alia sacramenta,

tur Ioan. 1. Cum igitur sacramenta sint veritatis signa, siue figura, videtur quod post Christi passionem sacramenta esse non debuerint.

¶ Præter. Sacramenta in quibusdam elementis consistunt, ut ex supra dictis patet: sed Apostolus dicit Galat. 4. Cum essemus paruuli, sub elementis mundi eramus seruientes: nunc autem temporis plenitudine veniente, iam non sumus paruuli, ergo videtur quod non debeamus Deo seruire sub elementis huius mundi, corporalibus sacramentis utendo.

¶ Præterea. Apud Deum non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, vt dicitur Iacobi. 1. sed hoc videtur ad quandam mutationem diuinae voluntatis pertinere, quod alia sacramenta nunc hominibus exhibeat ad sanctificationem tempore gratiae & alia ante Christum, ergo videtur quod post Christum non debuerint alia sacramenta institui.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit contra Faustum 19. quod sacramenta veteris legis sunt ablata, quia impleta, & alia sunt instituta, virtute maiora, utilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora.

RESPONDEO. Dicendum, quod sicut antiqui patres saluari sunt per fidem Christi venturi, ita & nos saluamur per fidem Christi iam nati & passi. Sunt autem sacramenta, quaedam signa protestantia fidei, qua homo iustificatur. Oportet autem alijs signis significari futura, præterita, seu praesentia, ut enim Augustinus dicit 19. contra Faustum, eadem res aliter annuntiatu facienda, aliter facta: sicut ipsa verba, passurus & passus, non similiter sonant: & ideo oportet quaedam alia sacramenta esse in noua lege quibus significantur ea, quae praecesserunt in Christo præter sacramenta veteris legis, quibus praeannuntiabantur futura.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut Dionysius dicit in 5. cap. eccle. hierar. status nouae legis medijs est inter statum veteris legis, cuius figurae impletur in noua lege: & inter statum gloriae, in qua omnis, vnde & perfecte manifestabitur veritas: & ideo tunc nulla erunt sacramenta. Nunc autem quamdum per speculum, & in enigmate cognoscimus, (vt dicitur 1. ad Corin. 13.) oportet nos per aliqua sensibilia signa, in spiritualia deuenire: quod pertinet ad rationem sacramentorum.

AD SECVNDVM dicendum, quod sacramenta veteris legis Apostolus uocat egena & infirma elementa, quia gratiam nec continebant, nec causabant, & ideo vtentes illis sacramentis, dicit Apostolus sub elementis mundi Deo seruasse: quia scilicet nihil aliud erant, quam elementa huius mundi. Nostra autem sacramenta gratiam continent & causant: & ideo non est de eis similis ratio.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut pater familias non ex hoc habere monstratur mutabilem uoluntatem, quod diuersa precepta familiae suae proponit pro temporum varietate, non eadem precipiens hyeme, & aestate, ita non ostenditur aliqua mutatio esse circa Deum, ex hoc quod alia sacramenta instituit post Christi aduentum, & alia tempore legis: quia illa fuerunt congrua gratiae praefigurandae, haec autem sunt congrua gratiae praesentialiter demonstrandae.

q. 1. art. 4.

lib. 2. ca. 19. tom. 4.

lib. 19. ca. 16. tom. 6.

ca. 5. eccle. hierar. part. 1. tit. 1. ca. 1. mod.

Super

Super Quaestiones sexagesimasecunda. Articulus primus.

In titulo nota terminos. Non enim queritur, an sacramenta dicantur causa, sed an sint causa. Et hoc ideo, quia non satisfit quaestioni uocando causam id, quod vera non est causa. De

gratia autem in praesenti titulo sermo est indistincte: reueratur enim sequenti articulo, quae sit illa gratia, quae per sacramenta conferuntur. Unde non spectat ad praesentem quaestionem dicere in speciali de gratia, quae causatur. Rursus si principium non articuli huius, sed introductio quaestio-

nis huius perspexeris (ubi haec q. 62. a quaestione sexagesimasecunda distinguitur, dicendo: & primo de effectu eius principali, qui est gratia secundario, de effectu secundario, qui est character) videbis, quod sub gratiae nomine hoc in loco non comprehenditur character, cum distinguatur contra characterem: sed communiter sumitur, prout a sanctis dicitur, quod sacramenta conferunt gratiam. Et hoc maxima memoria: & remittitur, cum postea dicitur, sacramenta causare instrumentaliter gratiam, et non recur-

ras ad characterem, volens fugere quod baptismus non causat gratiam grauiam facientem, quia creator & creatura non potest etiam instrumentaliter creare. Hoc enim de effectu principali sacramentorum, qui est gratia distincta contra characterem, tractando queritur, an sacramentum sit causa gratiae, & in sequenti articulo quid addat haec gratia supra gratiam grauiam facientem discutitur. In corpore articuli tria sunt. Primo ponitur id, in quo oportet omnes conuenire. Secundo, recitatur quorundam opinio. Tertio respondetur quaestio secundum propriam opinionem.

Quo ad primum conclusio est. Necessse est dicere sacramenta nouae legis aliquo modo causare gratiam. Probatur, Per sacramenta homo Christo incorporatur, ergo acquirit gratiam. Antecedens est Apostoli: consequentia patet: quia non fit homo membrum Christi, nisi per gratiam.

Quo ad secundum, primo ponitur opinio, quod sacramenta causant non operando ad gratiam, sed quia Deus assistit, cum exemplis & auctoritate Bernardi. Secundo, exponitur quid importet haec opinio, scilicet quod non ponit sacramenta supra genera signorum, & declaratur exemplis. Tertio, improbat haec opinio auctoritate sanctorum, addentium signo causam.

Quo ad tertium ponitur primo distinctio bimembris de causa agente, scilicet principali & instrumentali. Secundo, ponitur causa principalis conditio: quae distinguitur ab instrumentali scilicet principalis causa est, quae agit virtute suae formae, cui assignatur effectus. Et iuxta hoc membrum ponitur vna conclusio: solus Deus est causa principalis gratiae. Probatur, solus Deus est, cuius est participata similitudo, gratia, ergo solus Deus est gratiae causa principalis. Antecedens est Petri Apostoli. Con-

QVAESTIO LXII.

De principali effectu sacramentorum, qui est gratia, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est, de effectu sacramentorum. Et primo de effectu eorum principali, qui est gratia. Secundo de effectu secundario qui est character.

CIRCA primum queruntur sex.

Primo, Vtrum sacramenta nouae legis sint causa gratiae.

Secundo, Vtrum gratia sacramentalis aliquid addat super gratiam virtutum, & donorum.

Tertio, Vtrum sacramenta continent gratiam.

Quarto, Vtrum sit in eis aliqua virtus ad causandum gratiam.

Quinto, Vtrum talis virtus in sacramentis deriuetur a passione Christi.

Sexto, Vtrum sacramenta veteris legis, gratiam causarent.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum sacramenta sint causa gratiae.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod sacramenta non sint causa gratiae. Non enim idem videtur esse signum & causa, eo quod ratio signi videtur magis effectui competere: sed sacramentum est signum gratiae, non igitur est causa eius.

Præterea. Nullum corporale

quod ab agente principali mouetur: sed sacramentum Deus adhibet, ut per ea conferatur gratiam, ergo sunt causa instrumentales. Maior patet ex signo: quia effectus non assignatur instrumento, & ex exemplo de lectulo respectu serae & artis. Minor probatur, auctoritate Augustini, & Apostoli, & modi loquendi: quia hoc vocatur instrumentum, per quod principale agens operari dicitur.

agere potest in rem spiritualem, eo quod agens honorabilius est patiente, ut Augustinus dicit 12, super Genesim ad literam: sed subiectum gratiae est mens hominis, quae est res spiritualis. non ergo sacramenta possunt gratiam causare.

Præterea. Illud, quod est proprium Dei, non debet alicui creaturae attribui: sed causare gratiam, est proprium Dei, secundum illud Psalm. 84. Gratiam & gloriam dabit dominus. Cum ergo sacramenta consistant in quibusdam verbis & rebus creatis, non videtur quod possint gratiam causare.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit supra Ioan. quod aqua baptismalis corpus tangit, & cor abluit: sed cor non abluatur, nisi per gratiam. ergo causat gratiam, & pari ratione alia ecclesiae sacramenta.

RESPONDEO. Dicendum, quod non necesse est dicere sacramenta nouae legis, per aliquem modum gratiam causare. Manifestum est enim, quod per sacramenta nouae legis, homo Christo incorporatur, sicut de baptismo dicit Apostolus ad Galat. 3. Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis: non autem efficitur homo membrum Christi,

quod non sunt causa gratiae aliquid operando: sed quia Deus sacramentis adhibitis, in anima gratiam operatur. Et ponunt exemplum de illo, qui

per sacramentum, a Deo immediate causante illum. Ex quorum trium concurru, infert quod sacramentum licet non sit secundum rem causa gratiae, potest tamen appellari causa instrumentalis gratiae, ut sic saluentur auctoritates sanctorum.

Declarat autem hoc, scilicet quod sine vera causalitate possit dici causa instrumentalis, tum quia merum dicitur causa termini, & tamen non efficit illud, tum quia vere dicimus, quod per motum acquiritur terminus, & per meritum acquiritur premium, & tamen neutrum est causa vere instrumentalis, & hoc directe militat contra rationem litterae sumptam ex modo loquendi cum illa praepositione Per.

Arguit præterea contra conclusionem principalem huius litterae, scilicet. Sacramentum est vere causa instrumentaliter agens ad gratiam. Et argumentum suum est ex parte effectus. Aut sacramentum attingit instrumentaliter agendo, ipsam gratiam gratum facientem, aut aliquam dispositionem prauiam: non potest dici primum: quia gratia creatur, & nulla creatura potest etiam instrumentaliter creare: nec potest dici secundum, tum quia dispositio illa cum sit forma supernaturalis, est eque creabilis sicut gratia, tum quia subiectum est eque in potentia obediens ad illam dispositionem: tum quia dispositio illa producitur in instanti, sacramenta autem non possunt agere in instanti. Et si ponatur produci in tempore, Deum agere in tempore inconuenit.

lib. 12. ca. 16. in med. to. 3.

Tract. 80. a med. tom. 9.

Arguit

Intra articulum...